

PAPER DETAILS

TITLE: Sosyal Bilgiler 4. ve 5. Sinif Ders Kitaplarinda Biyografi Kullaniminin Incelenmesi

AUTHORS: Serdar Gözetten,Zeynep Simsek,Sezgin Irisik,Gülden Yaman,Mehmet Uz,Haluk Kemal Gündogan,Hakan Özkan

PAGES: 14-21

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3294972>

Open Access Journal
e-ISSN: 2618 – 6640

Araştırma Makalesi (Research Article)

Cilt 7 - Sayı 1: 14-21 / Ocak 2024
(Volume 7 - Issue 1: 14-21 / January 2024)

SOSYAL BİLGİLER 4. VE 5. SINIF DERS KİTAPLARINDA BİYOGRAFİ KULLANIMININ İNCELENMESİ

Serdar GÖZETEN^{1*}, Zeynep ŞİMŞEK², Sezgin İRİŞİK³, Gülden YAMAN⁴, Mehmet UZ⁵, Haluk Kemal GÜNDOĞAN², Hakan ÖZKAN²

¹MEB Sabri Kolçak İlkokulu, 35370, Buca, İzmir, Türkiye; ²MEB Borsa İstanbul İlkokulu, 33420, Tarsus, Mersin, Türkiye

³MEB Ahmet Yesevi İlkokulu, 33420, Tarsus, Mersin, Türkiye; ⁴MEB Eczacı Umur Özkul Anaokulu, 33420, Tarsus, Mersin, Türkiye

⁵MEB 75. Yıl Kocatepe Ortaokulu, 33420, Tarsus, Mersin, Türkiye

Özet: Sosyal Bilgiler öğretiminde ders kitapları, eğitim öğretim süreçlerinde kullanılan temel kaynakların başında yer almaktadır. On iki yıllık zorunlu eğitim sürecinde Sosyal Bilgiler dersi, ilkököl dördüncü sınıftan itibaren bireylerin bağlı olduğu toplumdaki sosyal yaşamla ilgili görüş ve düşüncelerini biçimlendirmeleri ve bireylerin doğaya, topluma ve içinde yaşadığı dünyaya karşı olumlu ve yapıcı tutumlar geliştirmeleri açısından oldukça önemlidir. Son yıllarda Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrenciyi merkeze alan yöntem ve tekniklerin sınıflarda uygulanması konusundaki bilgi ve uygulama yetersizliği dikkatleri çekmektedir. Çalışmanın temel amacı 2022/2023 eğitim öğretim yılında 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında biyografi kullanım durumunun incelenmesidir. Bu nedenle, Sosyal Bilgiler dersinin eğitim ve öğretiminde yeni yöntem ve teknikler konusunda yapılan literatürdeki araştırmalar ile daha etkili Sosyal Bilgiler öğretimi için kavramlardan, görsel materyallerden ve edebiyattan nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada doküman olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler 4. ve 5. sınıf ders kitaplarından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre 4. sınıf ders kitabında 19 biyografi 5. sınıf ders kitabında ise 10 biyografi olmak üzere toplam 29 kişinin biyografisine yer verildiği görülmüştür. Bazı ünitelerde çok bazı ünitelerde az biyografi kullanılmıştır. Buna karşılık bazı ünitelerde ise hiç biyografi kullanılmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada biyografisi kullanılan 29 kişiden 27'sinin erkek 2'sinin ise kadın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler ders kitabındaki bütün ünitelerde uygun kişiler araştırılarak biyografi kullanımında eşit dağılım yapılması ve kadın biyografilerine de daha fazla yer verilmesi önerileri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler dersi öğretimi, Sosyal bilgiler ders kitabı, biyografi

Investigation of the Use of Biography in Social Studies 4th and 5th Grade Lesson Books

Abstract: In Social Studies teaching, textbooks are among the most basic resources used in education and training processes. In the twelve-year compulsory education process, the Social Studies course is very important in terms of shaping the views and thoughts of individuals about the social life in the society they belong to, and developing positive and constructive attitudes towards nature, society and the world they live in, starting from the fourth grade of primary school. In the teaching of Social Studies course, the lack of knowledge and practice on the application of methods and techniques that center the student in the classroom draws attention. The main purpose of the study is to examine the use of biography in the 4th and 5th grade Social Studies textbooks in the 2022/2023 academic year. In this case, researches in the literature on new methods and techniques in the education and training of Social Studies course and how concepts, visual materials and literature can be used for more effective Social Studies teaching are emphasized. In the research, the document review method, one of the qualitative research methods, was used. Primary Education Social Studies 4th and 5th grade textbooks prepared by the Ministry of National Education (MEB) were used as documents in the research. The data obtained as a result of the research were analyzed by subjecting content analysis. According to the results of the research, it was seen that 19 biographies in the 4th grade textbook and 10 biographies in the 5th grade textbook included a total of 29 biographies. Biography is used more in some units and less in some units. On the other hand, it was determined that no biography was used in some units. It was determined that 27 of the 29 people whose biographies were used in the study were male and 2 of them were female. According to the results of the research, suitable people were searched in all units in the Social Studies textbook, and suggestions were made to make an equal distribution in the use of biographies and to include more biographies of women.

Keywords: Social studies course teaching, Social studies textbook, Biography

*Sorumlu yazar (Corresponding author): MEB Sabri Kolçak İlkokulu, 35370, İzmir, Türkiye

E mail: serdar0935@gmail (S. GÖZETEN)

Serdar GÖZETEN <https://orcid.org/0009-0007-7991-7784>
Zeynep ŞİMŞEK <https://orcid.org/0009-0002-1660-8291>
Sezgin İRİŞİK <https://orcid.org/0009-0003-6456-0859>
Gülden YAMAN <https://orcid.org/0009-0000-6099-3129>
Mehmet UZ <https://orcid.org/0009-0005-7573-7124>
Haluk Kemal GÜNDOĞAN <https://orcid.org/0009-0005-9758-1722>
Hakan ÖZKAN <https://orcid.org/0009-0003-3058-1010>

Gönderi: 29 Temmuz 2023

Kabul: 06 Ekim 2023

Yayınlanma: 31 Ocak 2024

Received: July 29, 2023

Accepted: October 06, 2023

Published: January 31, 2024

Cite as: Gmzetten S, Şimşek Z, İrişik S, Yaman G, Uz M, Gündoğan HK, Özkan H. 2024. Investigation of the use of biography in social studies 4th and 5th grade lesson books. BSJ Pub Soc Sci, 7(1): 14-21.

1. Giriş

Eğitim öğretim çalışmalarının sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için eğitim materyallerinin önemi oldukça büyüktür. Eğitim materyallerinin de en başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitaplarının niteliğinin yüksek olması şüphesiz eğitim öğretim süreçlerinin de niteliğinin artmasını sağlamaktadır. Ceylan ve ark. (2023) yapmış oldukları araştırmanın sonuçları eğitim materyallerinin öneminin pandemi süreci ile birlikte daha da arttığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte eğitim öğretim süreçlerinin vaz geçilmezi olan ders kitaplarının incelenerek daha verimli hale getirilmesi de eğitim çalışmaları adına hayati önem arz etmektedir.

Biyografi edebi bir tür olarak eğitim alanında sıklıkla kullanılmakla beraber, sadece edebiyat alanında kullanılmayıp eğitim ve öğretim çalışmalarının tüm derslerinde oldukça kolay ve rahatlıkla kullanılan bir eğitim öğretim aracıdır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, kişilerin öz geçmişi ve yaşam öyküsü olarak tanımlanan biyografi, yaşamları ve bireysel olarak yaptıklarıyla ünlü olmuş kişilerin yaşamlarını resmi belgelere dayalı olarak inceleyen edebi tür olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan, 2001). Biyografiyi farklı bir tanımla açıklamak gerekirse; ülkeleri adına bilimsel, sanatsal, edebi, politik ve sportif gibi alanlarda hem yaptıkları işlerle hem de yaşamlarıyla ön plana çıkan aynı zamanda toplum nezdinde ün kazanmış kişilerin yaşamlarının belgelerle kanıtı olarak tarafsız bir şekilde yazılan edebi üründür (Kaymakçı ve Er, 2009).

Biyografinin konusunun insan ve onun yaptıkları olması nedeniyle yaşamları incelenen kişiler, yaşadıkları toplumda oldukça tanınan, topluma örnek olacak işlerle toplum tarafından benimsenmiş yerel ya da ulusal anlamda tanınan kişiler de olabilir. Bundan dolayıdır ki eğitim kurumlarının her kademesinde verilen eğitim-öğretim çalışmalarında iyi ve sorumlu bireyler yetiştirebilmek amacıyla okutulmakta olan en temel derslerden sayılan Sosyal Bilgiler dersinde biyografilerin kullanımına büyük önem verilerek ders kitaplarında topluma faydalı olan örnek kişilerin biyografilerinden önemli ölçüde yararlanılmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003). Yukarıda değinilen durumlarla alakalı olarak eğitim kurumlarında okutulan Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere öğretimi konusunda biyografilerin kullanılması oldukça yaygındır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların öğretilmesi, pekiştirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi hususunda da birçok faydasının var olduğu bilinmektedir.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların neticesine bağlı olarak, bu yararları şu şekilde sıralamak mümkündür (Kaymakçı ve Er, 2013): Derslerde kullanılan biyografiler ile toplum tarafından kabul görüp yaptığı çalışmalar ve başarılar ile saygı duyulan kişilerin hayatlarına ve başarılarına odaklanılmaktadır. Biyografiye konu kişilerin hayatlarının tarihsel bir sunumu ile birlikte öğrencilere verilmek istenen hedef ve davranışlar iki taraflı olarak sunulmaktadır. Ders kitaplarında biyografi

kullanımı ile biyografiye konu olan kişiler uygun öğrenme alanı ve ünitelerde işlenen konulara özenle seçilerek özellikle, toplumca benimsenen yaptığı çalışmalarla, takdir edilip toplumun sevgisini, saygısını ve sempatisini kazanan kişilerin örnek hayatlarını aktarırken daha eğlenceli, daha etkili ve daha kalıcı bir tarihsel öğretim sağlamayı amaçlamaktadır. Biyografilere konu olan toplum tarafından ünlü sayılan kişilerin örnek sayılabilecek yaşamları ile öğrencilere aktarılacak istenen bilgi ve belgeleri çok daha kolay daha kalıcı ve davranışsal olarak öğrenmelerine olanak sağlamaktadır. Bunlarla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde biyografi kullanımının temel amaçlarından birinin öğrencilerden, biyografisi kullanılan kişilerin hayatları ile kendi içinde bulunduğu durumların karşılaştırmasını yaparak çeşitli çıkarımlarda bulunarak bireysel anlamda daha fazla eleştirel düşünerek eleştirel düşünme yönlerinin daha fazla geliştirilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda uygun konularla sunulan biyografilerle birlikte öğrencilerden, kişilerin hayatlarını inceleyerek bu hayatlardan çeşitli çıkarımlar yaparak öğrencilerde empati kurarak daha doğru kararlar verme, toplumun her bireyinde bulunması beklenen vatanına bağlılık ve milletine karşı sevgi duygusu, milletin toplumsal tarihine ve geçmişine saygı duyarak milletini ve devletini sevmeye gibi değerlerin geliştirilmesi de hedeflenmektedir (Kaymakçı ve Er, 2013).

Biyografinin konusunun insan ve onun yaptıkları olması nedeniyle yaşamları incelenen kişiler, yaşadıkları toplumda oldukça tanınan topluma örnek olacak işlerle toplum tarafından benimsenmiş yerel ya da ulusal anlamda tanınan kişiler de olabilir. Bundan dolayıdır ki eğitim kurumlarının her kademesinde verilen eğitim-öğretim çalışmalarında iyi ve sorumlu bireyler yetiştirebilmek amacıyla okutulmakta olan en temel derslerden sayılan Sosyal Bilgiler dersinde biyografilerin kullanımına büyük önem verilerek ders kitaplarında topluma faydalı olan örnek kişilerin biyografilerinden önemli ölçüde yararlanılmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003). Yukarıda değinilen durumlardan dolayı eğitim kurumlarında okutulan Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere öğretimi konusunda biyografilerin kullanılması oldukça yaygındır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların öğretilmesi, pekiştirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi hususunda da birçok faydasının var olduğunu söylemek mümkündür.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların neticesine bağlı olarak, bu yararları şu şekilde şu şekilde sıralamak mümkündür (Kaymakçı ve Er, 2013):

Derslerde kullanılan biyografiler ile toplum tarafından kabul görüp yaptığı çalışmalar ve başarıları ile saygı duyulan kişilerin hayatlarına genel olarak odaklanılmaktadır. Aynı zamanda biyografiye konu olan kişilerin hayatlarının tarihsel bir sunumu ile birlikte öğrencilere verilmek istenen hedef ve davranışlar iki taraflı olarak sunulmaktadır. Biyografiye konu olan kişiler uygun öğrenme alanı ve ünitelerde işlenen

konulara özenle seçilerek özellikle, toplumca benimsenen yaptığı çalışmalarla, takdir edilip toplumun sevgisini ve sempatisini kazanan kişilerin örnek hayatlarını aktarırken daha eğlenceli, daha etkili ve daha kalıcı bir tarihsel öğretim sağlamayı amaçlamaktadır. Biyografilere konu olan toplum tarafından ünlü sayılan kişilerin örnek sayılabilecek yaşamları öğrencilere aktarılacak istenen bilgi ve belgeleri çok daha kolay daha kalıcı ve davranışsal olarak öğrenmelerine olanak sağlamaktadır. Tün bunlarla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde biyografi kullanımının temel amaçlarından birisinin öğrencilerden, biyografisi kullanılan kişilerin hayatları ile kendi içinde bulunduğu durumların karşılaştırmasını yapıp çeşitli çıkarımlarda bulunarak bireysel anlamda daha fazla eleştirel düşünerek eleştirel düşünme yönlerinin de geliştirilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda uygun konularla sunulan biyografilerle birlikte öğrencilerden, kişilerin hayatlarını inceleyerek bu hayatlardan çeşitli çıkarımlar yaparak empati kurarak daha doğru kararlar verme, toplumun her bireyinde bulunması beklenen vatanına bağlılık ve milletine karşı sevgi duygusu, milletin toplumsal tarihine ve geçmişine saygı duyarak milletini ve devletini sevmeye gibi değerlerin geliştirilmesi beklenmektedir.

Öztürk ve Otluoğlu (2003)'nın, yaptıkları çalışmalarında ders kitaplarında öğretim tekniği olarak kullanılan biyografinin türlerini ve Türk Edebiyatı'nda biyografinin gelişimi açıklanmış olup, MEB tarafından belirlenen Sosyal Bilgiler derslerinin öğretiminde ulaşmak istenilen hedef ve davranışlarda biyografilerin nasıl ve ne biçimde kullanılacağı ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

2. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Diğer Yöntem ve Teknikler

Hem ilkököl hem de ortaokul seviyesinde Sosyal Bilgiler dersi öğretimi konusunda, yapılan değerlendirmeler neticesinde birçok yöntem ve tekniğin ilkököl sosyal bilgiler öğretiminde sınıf öğretmenlerinin ortaokul sosyal bilgiler öğretiminde ise branş öğretmenleri tarafından derslerde kullanıldığı görülmektedir. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılan bazı yöntem ve teknik üzerinde durularak bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin ders başarısına etkisi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

2.1. İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi

Bu öğretim yönteminde hedeflenen amaç, öğrencilerin kayıtlı oldukları sınıfa ve eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürdükleri eğitim kurumlarına karşı aidiyet duygusunu kazandırmak maksatlı yaparak yaşayarak öğrenme temelinde, öğrencileri stresten uzaklaştırarak insani ilişkilere yaklaştırmaktır. Bununla birlikte bu öğretim yöntemi ile öğrencilerin anaokulundan başlayarak demokratik yaşamı kendisi yaşayarak öğrenip içselleştiren bir toplumun temel yapısının oluşturulması asıl olarak amaçlanmaktadır. Barth ve Demirtaş (1997)'in çalışmasının çıktılarına göre işbirliğine dayalı öğretim yöntemi özellikle grup çalışmalarında ekip ruhunun

güçlendirilerek yaparak ve yaşayarak öğrenme temeli ile daha kalıcı bir öğrenmeyi hedefleyen bir öğretim yöntemidir. Klinger ve ark. (1998) ise bu öğretim yöntemi ile ilgili olarak geniş kapsamlı bir araştırma yapmıştır. Yaptıkları bu çalışmayı 141 öğrenci ile tamamlamıştır. Klinger ve ark. (1998) yaptıkları bu çalışmanın sonuçlarına göre, öğrenciler açısından önem arz eden öğrencilerin ilgisine ve onları daha çok ilgilendiren konularla ilgili tartışmalar açıldığında bu öğrencilerin, konuyu daha yüksek düzeyde algıladıklarını gösteren sorular sordukları, tam tersi durumda ise öğrenciler için önem arz etmeyen onların ilgisini çekmeyen ve onların ilgilenmedikleri konularda daha az düzeyde algıladıklarını gösteren sorular sordukları tespit edilmiştir. Yine yapılan bu çalışmanın çıktılarına göre deney grubunun, işbirliği içerisinde yaptıkları çalışmalarla okudukları konuları daha iyi anlayıp konu içeriklerini daha iyi anlamlandırdıkları ve çalışılan konu ile ilgili olarak bilgi edinmedeki başarılarında, kontrol grubuna göre daha fazla olumlu yönde geliştikleri görülmüştür. Benzer bir çalışmada Lederer (2000) ise, 4, 5, ve 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili konuları öğrenmekte zorlanan öğrencilerle deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma deneye katılan öğrencilerin karşılıklı öğrenmesi ve anlayarak okuma yapmaları üzerine temellendirilmiştir. Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler dersinde konuları öğrenmekte zorlanan öğrenciler belli başlı ölçütlere göre gruplandırılır ve her bir gruba değişik ödevler verilerek, her bir guruba lider belirlenir ve bu grup lideri kendi grubundaki öğrencilere öğretmen tarafından belirlenen konuları dağıtır, öğrenciler ise grup lideri tarafından kendilerine verilen bu konuyu derinlemesine öğrenerek özetini çıkarır ve kendince en önemli gördüğü noktaları, diğer grubun üyelerine anlatır ve sonuçta diğer grubun üyelerinin de kendi öğrenmiş olduğu konuyu diğer öğrencilere anlatarak onların da bu konuyu öğrenmelerine yardımcı olur. 128 öğrenci ile yürütülen bu çalışmanın çıktılarına göre, deney grubunun öğrenme düzeyinin lehine bulgulara ulaşılmıştır. İşbirliğine dayalı öğretim yöntemi, öğrencileri ben merkezli davranış sergilemekten uzaklaştırırken, bu öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutumlar sergilemelerine katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

2.2. Soru-Cevap Yöntemi

Soru cevap yöntemi ile ilgili olarak, Sosyal Bilgiler derslerinde klasik anlamda derslerde uygulanan soru-cevap mantığında ki gibi sorulan soruya karşılık birebir cevap verilmesi gibi değil de, sınıfta bulunan bütün öğrencilerin sorulan soruya karşılık farklı farklı yorum yapmalarına imkân sağlamak amaçlanmaktadır. Bu yöntem ile birlikte öğrencilerden, sınıfa karşı sorulan sorularla sınıfça uygun tartışma ortamı yaratılarak, öğretmenin de uygun şekilde yönlendirmesi ile beklenen sonuçlara ulaşarak yoruma dayalı doğru çıkarımlarda bulunma gibi üst düzey düşünme becerileri kazanmaları beklenmektedir. Eğitim öğretim çalışmalarında en fazla başvurulan eğitim-öğretim yöntemlerinden biri olan

soru-cevap yöntemi ile ilgili olarak en aktif öğrenme modellerinden biridir diyebiliriz. Bütün derslerde kullanılabilen bu yöntem ile öğretmen tarafından anlatılan konularla ilgili olarak anlık sorular sorulduğunda doğrudan öğrencilerin zihinlerini aktif hale getirip öğrenci merkezli öğrenmeyi destekleyerek öğrencilerin aktif olarak düşünmelerini sağlamaktadır. Soru-cevap yöntemine göre sorulan sorular nispeten ikiye ayrılmaktadır. Birinci tip sorular, öğrencilere sorular sorarak onların öğrenmelerine kısa yoldan yardımcı olan sorular “basit soru”, öğrencilerin üst düzey düşünmelerini sağlayıp sorulan sorulara birden fazla, farklı farklı yorum getirmelerini sağlayan ikinci tip sorular ise “karmaşık soru”dur. “Karmaşık sorular”, üst düzey düşünme gerektirerek aktif bir şekilde öğrenme için hayati öneme sahiptir” (Aycan ve ark., 2002).

2.3. Çoklu Zekâ Yöntemi

Bireyler doğumdan ölüme kadar kısacası yaşadıkları sürece bireysel anlamda birbirlerinden farklı şekillerde öğrenmektedirler. Yılmaz (2002), ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde çoklu zekâ yönteminin kullanılması durumu ile ilgili olarak bir araştırma yapmıştır. Yılmaz çoklu zekâ yöntemini 16 öğrenciye uyguladığı bu çalışmada, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğunu kanıtlamıştır. Yılmaz’ın 16 öğrenci ile yaptığı bu çalışmanın verilerine göre her bir öğrencide farklı zekâ türlerinin baskın olduğu net bir şekilde görülmüştür. Yapılan çalışmada deney grubu öğrencilerinin matematiksel, müziksel, görsel ve bedensel zekâlarının baskın olduğu; yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin en iyi öğrenme sergiledikleri ve en iyi hatırladıkları etkinliklerin, öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran bireysel olarak sahip olduğu kendi baskın zekâ grubu ile paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz tarafından yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre çoklu zekâ yönteminin, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılarak bu yöntemle bu dersi öğrenen öğrencilerin baskın olan zekâ türlerini destekleyerek öğrencilerin genel öğrenme düzeylerini olumlu yönde geliştireceğini ve Sosyal Bilgiler dersinde bu zekâ türlerine yönelik etkinliklerin tasarlanıp yapılması sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretimi konusunda olumlu katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür.

2.4. Problem Çözme Yöntemi

Birçok derste etkin olarak kullanılan problem çözme yöntemi, daha çok bilimsel düşünme süreç ve becerilerini içinde bulunduran oldukça üst düzey düşünme ve öğrenme yöntemlerinin başında gelmektedir. Bu yöntem ile birlikte asıl amaç, öğrencilerin olası karşılaşılabilecekleri problemlere odaklanarak, bu problemlere karşı farklı bakış açıları ile birlikte çeşitli çözüm yolları üretmek nihai olarak istenilen sonuca ulaşmaktır. Öğrenciler kendileri için tasarlanan problemlere odaklanarak bu problemlere karşı farklı çözüm yolları üretebilmek için en nihayetinde zihinlerini en üst seviyede kullanmak zorunda kalarak bireysel olarak da kendilerini sürekli geliştirip gelecekte gerçek yaşamda karşılaşılabileceği olası durumlara hazır hale

gelerek çözüm konusunda daha pratik olacaklardır. Problem çözme yöntemi ile birlikte öğrencilere yönelik bilginin öğretilmesi hususunda kullanılan klasik öğretim yöntemlerine nazaran, öğrencilere sürekli sorunlar sunarak öğrencilerden birden çok çözüm yolları bularak sürekli olarak zihinsel bir üretim beklenmektedir. Kan (2003), yaptığı çalışmada yöntemle ilgili olarak problem çözme yönteminin, deney grubu lehine öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın çıktılarına göre problem çözme yönteminin, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının dersi alan öğrencilerde bilimsel düşünme becerilerini, bilimsel araştırmalara katılımlarını ve genel anlamda karşılaşılabilecekleri problemlere karşı çözüm üretebilmeleri konusunda olumlu katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür.

3. Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın yapılaş amacı, önemi ile birlikte, araştırmanın modeli, evren, örneklem ve veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmadaki temel amaç, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi kapsamında ilkökul 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında biyografi kullanım durumunu ortaya koymaktır.

Bu çalışma, ilkökul 4. ve ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında biyografi kullanım durumunu ortaya koyacağı için Sosyal Bilgiler dersi öğretim yöntemlerinden biri olan biyografilerin gelişimi açısından oldukça önemli görülmektedir. Ayrıca, bu konu ile ilgili literatür çalışmalarına bakıldığında, 2005 yılında yenilenen ve güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan ders kitapları üzerinde yapılan araştırmaların ve çalışmaların azlığı bu çalışmanın önemini daha da arttırmaktadır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yönteminden faydalanılmıştır. Doküman inceleme yönteminde araştırılacak konu ile ilgili olan literatür taraması yapılarak konu ile ilgili olan varsa, arşiv kayıtları, kitaplar, dergiler, biyografiler, günlükler, mektuplar, gibi birbirinden farklı yazılı ve görsel materyaller incelenir (Balci, 2001). Bununla birlikte, Kırıl (2020) doküman analizini bir nitel veri analiz yöntemi olarak ele alırken, bir veri toplama tekniği ve aynı zamanda dolaylı bir veri analiz yöntemi olarak doküman analizi üzerinde durmuştur. Yapılan bu çalışmada da doküman inceleme yönteminin seçilme nedeni, yöntem olarak araştırmanın amacına uygunluğu ve yazılı materyal kapsamında değerlendirilecek olan ders kitaplarını incelemeye uygun olmasıdır.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmada doküman incelemesi üzerinden durum belirlemesi yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir. MEB tarafından hazırlanarak 2022/2023 eğitim öğretim yılında ilkökul 4. ve ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan metinlerde

biyografilerin kullanım durumu incelenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada verileri toplama aracı olarak 2022/2023 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı olan okulların 4. sınıfında Tuna Yayıncılık ve 5. sınıfında ise E Kare Yayıncılık tarafından yayınlanan Sosyal Bilgiler dersinde okutulan kitaplardan yararlanılmıştır.

MEB. (2018). İlköğretim 4 Sosyal Bilgiler ders kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş.

MEB. (2018). İlköğretim 5 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı. Ankara: E Kare Eğitim Yayıncılık Matbaacılık.

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan çalışmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiştir. Yapılan çalışmada yazılı kaynakların içerikleri analiz edileceğinden dolayı içerik analizinin kullanılması tercih edilmiştir. Dolayısıyla

araştırmaya konu olan Sosyal Bilgiler 4. ve 5. sınıf ders kitaplarındaki biyografi kullanımına dair elde edilen veriler, sınıf düzeyi, öğrenme alanı, ünite, konu ve kişi gibi ölçütler çerçevesinde analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur.

4. Bulgular

Çalışmanın amaçları doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi 4. sınıf kitabı incelenmiş olup ders kitabının temalarında kullanılan biyografiler sırası ile Tablo 1'de belirtilerek, dokümanların analizine tabi tutularak aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 1'de görüldüğü üzere ilköğretim 4. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersi kitabında biyografinin kullanımı detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabı biyografi kullanım durumu

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
*Birey ve Toplum Kazanımları	*Herkesin Bir Kimliği Var	*İlgi ve istekleri doğrultusunda okulunda veya yakın çevresindeki eğitsel sosyal etkinliklere katılması için teşvik edilir. *Farklı yeteneklere, beğenilere ve kişilik özelliklerine sahip bireylerin yanı sıra dezavantajlı (engelli, yoksul, devlet bakımına muhtaç veya kronik sağlık sorunları yaşayan) bireylerin durumlarına da değinilir.	*Carlos Tiscar
*Geçmişimi Öğreniyorum	*Millî Mücadele	*Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar. *Türk kadınının toplumdaki yerini fark eder.	*Kazım Karabekir *Tayyar Rahmiye Hanım *Sütçü İmam *Ali Saip Bey *Şahin Bey *Hasan Tahsin *Yörük Ali Efe *İsmet İnönü *Şerife Bacı *Fevzi Paşa *Edison *Peter Hewit *Claude Chappe *Samuel Morse *Alexander Graham Bell *Martin Cooper *Wright Kardeşler *George Mestral
*İyi ki Var	*Zaman İçinde Teknoloji *İcat Çıkarılım	*Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.	

Yapılan analize göre 4. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde 'Birey ve Toplum Kazanımları, Geçmişimi Öğreniyorum ve İyi ki Var' olmak üzere 3 öğrenme alanı belirlenmiştir. Söz konusu bu öğrenme alanları sırasıyla "Herkesin Bir Kimliği Var", "Millî Mücadele" ve "Zaman İçinde Teknoloji" olmak üzere 3 üniteye yer almıştır. Üç üniteye kullanılan biyografi sayısı toplam 19 olmakla beraber, söz konusu ünitelerle ilişkili kazanım sayısı 5 olarak belirlenmiştir. Tablo 1 incelendiğinde özellikle " Millî Mücadele ve Zaman İçinde Teknoloji" ünitesinde toplam

on sekiz biyografinin kullanılması dikkat çekicidir. Bu üç üniteye Birey ve Toplum Kazanımları öğrenme alanında 1, Geçmişimi Öğreniyorum öğrenme alanında 10, Zaman İçinde Teknoloji öğrenme alanında ise 8 biyografi kullanıldığı görülmüştür. Bazı öğrenme alanlarında çok bazı öğrenme alanlarında ise oldukça az hatta hiç biyografi kullanılmamasının nedeni ünitelere verilen önemden kaynaklanabilir.

Ayrıca analizi yapılan kitapta biyografisi kullanılan 19 kişiden 2'sinin kadın 17'sinin ise erkek olması dolayısıyla

erkek biyografisinin kadın biyografisine kıyasla oldukça fazla olması dikkati çeken bir başka bulgudur. Kullanılan iki kadın biyografisi ise 'Geçmişimi Öğreniyorum' öğrenme alanında 'Milli Mücadele' ünitesinde kullanılmıştır. Bu durumun nedeni de kurtuluş savaşında kadın kahramanlarında varlığının bilinmesi ve unutturulmaması dolayısı ile kadın kahramanların kahramanlıklarının öğretilip yüceltilerek kız çocuklarına bu konuda olumlu örnekler sunmak olabilir. Bunun yanı sıra 4. sınıf öğrencilerine biyografinin tanımının ne olduğu, nasıl hazırlanabileceği 4. sınıf öğrencilerinin anlayabileceği şekilde basitçe anlatılarak uygulama ev ödevi olarak çevrelerinde yer alan insanlardan önemli gördüklerinin biyografisini hazırlamaları istenerek sınıf önünde sunum yapmaları gibi uygulamalarla pekiştirme çalışmaları yapıldığı görülmüştür.

Yine çalışmanın amaçları doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi 5. sınıf kitabı incelenerek ders kitabının temalarında kullanılan biyografiler sırası ile Tablo 2'de belirtilerek dokümanların analizi sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

Tablo 2'de görüldüğü üzere ilköğretim 5. sınıf düzeyinde

Sosyal Bilgiler dersi kitabında biyografinin kullanımı detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Buna göre 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde 'Bir Fikrim Var ve Milli Değerlerimiz' şeklinde 2 öğrenme alanı belirlenmiştir. Söz konusu bu öğrenme alanları sırasıyla "Bilim, Teknoloji ve Sosyal Yaşam" ve "Güç, Yönetim ve Toplum" olmak üzere 2 üniteye yer almıştır. İki üniteye kullanılan biyografi sayısı toplam 10 olmakla beraber, söz konusu ünitelerle ilişkili kazanım sayısı 6 olarak belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde özellikle "Bilim, Teknoloji ve Sosyal Yaşam" ünitesinde toplam dokuz biyografinin kullanılması dikkat çekicidir. Bu da muhtemelen ünitenin öneminden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında biyografisi kullanılan kişilerin tamamının erkek biyografisi olması buna karşılık hiç kadın biyografisinin kullanılmaması araştırmada dikkat çeken bulgudur. Bunun yanı sıra 5. sınıf öğrencilere biyografinin ne olduğu, nasıl hazırlanabileceği anlatılmış ve uygulama yapmak açısından çevrelerinde yer alan insanlardan önemli gördüklerinin biyografisini hazırlamaları istenmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı biyografi kullanım durumu

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
*Bir Fikrim Var	*Bilim, Teknoloji ve Sosyal Yaşam	*Bilim insanları ve mucitlerin ortak özelliklerini öğrenir. *Bilimsel düşünmenin, bilimsel çalışmaların başarıya ulaşmasında önemli olduğunu kavrar. Bilim insanları ile mucitlerin arasındaki farkı söyler.	*İbn-i Sina *Aziz Sancar *Cahit Arf *Isaac Newton *Gazi Yaşargil *Thomas Edison *Louis Pastör *Charles Messier *Dilhan Eryurt *Rıza Kayaalp
*Milli Değerlerimiz	*Güç, Yönetim ve Toplum	*Anayasa'da, millî egemenlik ve bağımsızlık konusunda yapılan açıklamalara örnek verir. *Millî egemenliğimizi ve bağımsızlığımızı temsil eden değerlerimize örnek verir. *Bayrak, millî marş ve başkent gibi değerlerin, özgür ve bağımsız devletlerin sahip olduğu semboller olduğunu bilir.	

5. Tartışma ve Sonuç

Biyografi edebi bir tür olarak eğitim alanında sıklıkla kullanılmakla beraber, sadece edebiyat alanında kullanılmayıp eğitim ve öğretim çalışmalarının tüm derslerinde kullanılan bir eğitim öğretim yöntemidir. Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kapsamında ilköğretim 4. sınıf ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu incelenmiştir.

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada incelenen kitaplar 2022-2023 eğitim öğretim yılında MEB tarafından devlet okullarına dağıtılan 4. sınıf için Ankara: Tuna Matbaacılık San. Ve

Tic. A.Ş. ve 5. sınıflarda okutulan Ankara: E Kare Eğitim Yayıncılık Matbaacılık tarafından yayımlanan ders kitaplarıdır.

Araştırma kapsamında incelenen 4. ve 5. sınıf ders kitapları genel olarak değerlendirildiğinde, biyografi kullanımına yoğun bir şekilde yer verildiğini söylemek mümkündür. Kullanılan biyografiler ünitelere eşit olarak dağıtılmamış olup, bazı ünitelerde çok bazılarında az kullanılmış olup bazı ünitelerde ise hiç biyografi kullanılmadığı tespit edilmiştir. Genel olarak incelenen her iki kitapta da kullanılan biyografilerin öğrencilerin örnek alacağı kişilerden seçilmiş olup ayrıca öğrencilerin zihninde kalıcı olması için görsel materyallerle desteklendiği görülmüştür. Yiğittir ve Öcal (2010)'ın,

yaptıkları çalışma sonucunda ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin biyografisi verilen örnek kişileri örnek alarak çalışkanlıklarını arttırdıkları tespit edilmiş olup, yapılan çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sınıflara göre değerlendirilecek olursa 5. sınıf ders kitabında temalara göre biyografi kullanım sayıları karşılaştırıldığında en az biyografi kullanımının “Güç, Yönetim ve Toplum” temasında olmak üzere 1 kere kullanıldığı, en çok biyografi kullanımının ise “Bilim, Teknoloji ve Sosyal Yaşam” temasında 5 kere kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumda 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında biyografi kullanımının önem verilen ünitelere göre fazla ve az kullanıldığını söylemek mümkündür. Buna karşılık olarak 4. sınıf ders kitabında ise “Geçmişimi Öğreniyorum” temasında 10, “İyi Ki Var” temasında 8, “Birey ve Toplum” temasında ise 1 kere biyografi kullanıldığı belirlenmiştir.

Biyografi kullanımında sınıfları karşılaştırmak gerekirse 4. sınıf ders kitabında 19 biyografiye yer verildiği bu durumun 5. sınıf ders kitabında ise 10 kişi olduğu görülmüş olup aradaki farkın neredeyse iki katı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda 4. sınıfın ilköğ kademesine girmesi nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğ 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında biyografi kullanımına daha fazla önem verildiğini söylemek mümkündür. Ayrıca 4. sınıf ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanılan toplam biyografi sayısının 29 olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan bu biyografilerden 27’sinin erkek biyografisi, 2’sinin ise kadın biyografisi olduğu, kullanılan kadın biyografilerinin ise tamamının 4. sınıf ders kitabında olduğu ve kullanılan 2 biyografinin de “Milli Mücadele” ünitesinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda kadın ve erkek biyografi kullanımı konusunda erkek biyografilerin daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte hem 4. sınıf ders kitabında hem de 5. sınıf ders kitabında ortak olarak biyografisi kullanılan tek kişinin ise “Thomas Edison” olması araştırmada dikkat çeken bir başka konudur. İncelenen her iki kitapta da bilimsel gelişmeler konusunda geçmiş dönemde bilime önemli katkılar sunmuş Türk bilim insanlarının da biyografisine de ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Biyografi kullanımı ile öğrencilere dersleri daha kalıcı bir şekilde öğretmek, bu sayede konuyla ilgili geçmişte değerli katkılar sunmuş şahsiyetler hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Böylece öğrencilerin biyografisi kullanılan toplum için değerli kişileri örnek alarak hedeflenen kazanımlara ulaşacakları düşünülmektedir. Er (2010)’in yılında, yaptığı benzer bir çalışma ile ilköğretim öğrencilerinin toplumda örnek olan ve hayatları ile merak uyandıran kişilerin biyografisini araştırıp yazarak, yazdıkları kişileri de rol model aldıkları tespit edilmiş ayrıca, başarı-çalışkanlık arasında pozitif bir ilişki bulunması yine ders kitaplarında biyografi kullanımının önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilere verilmek istenen konuların öğretilmesi esnasında özellikle temalarda kullanılan metinlerin yazarlarının hayatlarına da kısaca vurgu yapılarak bu yazarların biyografilerine

yer verilerek yazarların ön plana çıkarılması da yapılan araştırmada dikkat çeken bir başka konudur. Her iki kitapta da biyografisi kullanılan kişilerin bazılarının geçmişte yaşamış bazılarının ise hala yaşayan kişiler olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, öğrenciler üzerinde daha etkili bir Sosyal Bilgiler öğretimi için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur. Yapılan çalışmada erkek biyografilerinin kullanımında kadınlara göre çok büyük bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda ders kitaplarında kadın ve erkek biyografilerinin kullanımı konusunda olabildiğince eşit sayılarda yer verilmeli.

Yine incelenen her iki kitapta da bazı ünitelerde çok fazla biyografi kullanıldığı bazılarında az bazı ünitelerde ise hiç biyografi kullanılmadığı tespit edilmiştir. Ders kitaplarında uygun ünitelerde uygun kişilerin biyografilerinin kullanımının öğrencilerin olumlu ve kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkisi göz önünde bulundurularak ders kitaplarında işlenen bütün ünitelerde özellikle yerli kişilerin biyografilerine yeteri kadar yer verilmelidir.

MEB’in hizmet içi eğitim kursları hazırlama ve planlama aşamasında biyografi ile ilgili kurslara gerekli önemi vermelidir. Diğer ders kitaplarında da öğrencilerin ilgi ve yönelimlerine uygun olarak özellikle yaşayan ve öğrencilerin merakını uyandıracak ve kişilerin biyografilerini geliştirme çalışmaları yapılmalı.

Sosyal Bilgiler dersleri işlenirken biyografi tekniğini destekleyecek biyografi ile birlikte birden fazla yöntem ve teknik bir arada kullanılarak derslerde internetten ve etkileşimli tahtalardan daha fazla yararlanılması konusunda önerilerde bulunulabilir.

Sınırlılıklar

Araştırma 2022/2023 eğitim öğretim yılı ile bu eğitim öğretim yılında MEB tarafından dağıtılan ve devlet okullarında okutulan 4. sınıf Tuna Yayıncılık ve 5. sınıf E Kare Yayıncılık tarafından yayımlanan Sosyal Bilgiler ders kitabı ile sınırlandırılmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazar(lar)ın katkı yüzdesi aşağıda verilmiştir. Tüm yazarlar makaleyi incelemiş ve onaylamıştır.

	S.G.	Z.Ş.	S.İ.	G.Y.	M.U.	H.K.G.	H.Ö.
K	15	15	15	15	15	15	10
T	15	15	15	15	15	15	10
Y	15	15	15	15	15	15	10
VTI	15	15	15	15	15	15	10
VAY	15	15	15	15	15	15	10
KT	15	15	15	15	15	15	10
YZ	15	15	15	15	15	15	10
KI	15	15	15	15	15	15	10
GR	15	15	15	15	15	15	10

K= kavram, T= tasarım, Y= yönetim, VTI= veri toplama ve/veya işleme, VAY= veri analizi ve/veya yorumlama, KT= kaynak tarama, YZ= Yazım, KI= kritik inceleme, GR= gönderim ve revizyon.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Beyan

Bu araştırmada hayvanlar ve insanlar üzerinde herhangi bir çalışma yapılmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır.

Kaynaklar

- Aycan Ş, Kaynar Ü, Türkoğuz S, Arı E. 2002. İlköğretimde kullanılan fen bilgisi ders kitaplarının bazı ölçütlere göre incelenmesi. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 16-18 Eylül, Ankara, Türkiye.
- Balcı A. 2001. Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 127.
- Barth JL, Demirtaş A. 1997. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi. Dünya, İstanbul, Türkiye, pp: 57.
- Ceylan B, Alpaslan A, Taş Ü, Yılmaz E, Gözler C, Sezen HC, Genç M, Alpaslan B, Şimşek N, Duran A. 2023. The evaluation of educational materials according to the opinions of class teachers in the process of distance education. BSJ Pub Soc Sci, 6(2): 63-72.
- Er H. 2010. Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin "biyografi" kullanımına ilişkin görüşleri. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, pp: 196.
- Kan Ç. 2003. Problem çözme yönteminin ilköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara,

Türkiye, pp: 150.

- Kaymakçı S, Er H. 2013. Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımı. Mehmet Akif Ersoy Üniv Eğit Fak Derg, 1(25): 198-224.
- Kaymakçı S, Er H. 2009. Sosyal Bilgilerde biyografi kullanımı. İçinde M. Safran (Ed.), Sosyal Bilgiler Eğitimi. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 414-428.
- Kıral B. 2020. Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. Siirt Üniv Sos Bil Enst Derg, 8(15): 170-189.
- Klinger R, Patricia SC, Thomas G. 1998. Approaches to children's song acquisition: Immersion and phrase-by-phrase. J Res Music Educ, 46(1): 24-34.
- Lederer JM. 2000. Reciprocal teaching of social studies in inclusive elementary. J Learn Disabil, 33(1): 91-106.
- MEB. 2018. İlköğretim 4 Sosyal Bilgiler ders kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş., Ankara, Türkiye.
- MEB. 2018. İlköğretim 5 Sosyal Bilgiler ders kitabı. Ankara: E Kare Eğitim Yayıncılık Mat., Ankara, Türkiye.
- Oğuzkan F. 2001. Çocuk edebiyatı. Anı Yayınları, Ankara, Türkiye, pp: 424.
- Öztürk C, Otluoğlu R. 2003. Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, Türkiye, pp: 280.
- Yılmaz G. 2002. İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi vatan ve millet ünitesinde çoklu zeka kuramına göre geliştirilen eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarısına etkisi ve öğrenci görüşleri. URL: <http://dspace.yildiz.edu.tr/xmlui/handle/1/441> (erişim tarihi: 10 Şubat 2022).
- Yiğittir S, Öcal A. 2010. Value Tendency of 6th grade elementary school students. Selçuk Üniv Sos Bil Enst Derg, 24: 407.